

לגמרי עם הכיס הוה מחוסר אבר ופשיטא דפסול אפי' בעוף ובבני נח נמי פסול וא"כ איך אמרינן בסמוך⁴⁶ דבבמות שרי להם:

(לב) ולא תחלו לו כו'. מה ת"ל תקדשתי * . נראה פירושו דלכאורה הך 'ונקדשתי' הוא מחובר להקודם לו דהיינו 'ולא יחללו', וה"ק שאם תהיו נזהרים שלא יבאו לידי חילול או ונקדשתי כו'. דע"ז מקשה ל"ל 'ונקדשתי', וכ"ת דזהו מעלה היותר גדולה א"כ היה לו לומר ונקדשתי לחד, ע"כ פירש דהך 'ונקדשתי' הוא מאמר בפני עצמו ומצות עשה היא שימסור נפשו על קידוש השם, וע"ז קשה ל"ל 'בתוך בני ישראל' בשלמא אי קאי אדסמך ליה כמו שאמרנו תחילה אתא שפיר דאמר שהקדושה תהיה בתוך בני ישראל, דכשישראל אינם זכאים או הוה הקדושה למעלה ומסתלקת מן בני ישראל, וההיפך אם יהיו ישראל זכאים או הוה הקדושה בתוך בני ישראל, אבל עכשיו שהוא מצות עשה לא שייך פירוש זה, מש"ה כתב דקמ"ל דדוקא שלא ביחיד. ואח"כ הוקשה לו: כיון שהמוסר נפשו על קידוש השם הזכות מגין עליו והוא ניצול, א"כ ציווי למה לי ע"ז שמרצון טוב יעשה האדם כן, ותירץ שהמוסר נפשו צריך שיחשוב בלבו אפילו לא יהיה ניצול הוא מוסר נפשו, ועל זה צריך אזהרה:

(לג) אני ה'. נאמן לשלם שכר. כתב זה דל"ת כיון שאמר תחילה שהוציאנו ממצרים על מנת כן, א"כ אין שכר על מצוה זו כי חייבים אנו לו לקיים זה כיון שעל מנת כן הוציאנו ממצרים קמ"ל:

כג (כד) זכרון תרועה. זכרון פסוקים כגון מלכיות ושופרות⁴⁷. כתב הרמב"ן כ"ז אסמכתא ומפורש אמרו בר"ה⁴⁸ הולכין למקום שתוקעין ואין הולכים למקום שמברכים פשיטא הא דאורייתא הא דרבנן ל"צ אע"פ שזה ודאי * וזה ספק. ולי נראה דדאי דאורייתא שצריך לזכור עכ"פ קצת מאלו אלא שחכמים סדרו וקבעו ברכה עליהם, ושם בגמרא איירי לענין סידור הברכות שספק הוא אם יודעים אותם, ומש"ה נקט רש"י * כגון מלכיות כו':

(לא) וכל מלאכה⁴⁹ כו'. על מלאכות לילה * כו'. מוכח שיש כאן היפך וצ"ל דבור זה קודם דבור 'והאבדתי' לפי שאחר זה כתיב 'כל מלאכה' בלא וי"ו. והשתא ניחא * מה

ר' הענין חופשתי בספרים ולא מצאתי. 46 בפסוק כה, רש"י ד"ה ומיד בן נכר. 47 זכרון פסוקים כגון מלכיות ושופרות, בדפוס רש"י: "זכרון פסוקי זכרונות ופסוקי שופרות". — ולנוסחת רבינו לא מצאתי חב"ר. 48 ראש השנה לד, ב. 49 "וכל מלאכה", כן נכון כמו בס"ש ואף

הרמב"ן. ומשום הכי נקט רש"י "כגון מלכיות" ולא נקט כגון "פסוקי" מלכיות, דדאי דאורייתא שצריך לזכור על כל פנים קצת מהם, כדלעיל, אלא כוונת רש"י לברכת מלכיות וכו' שהחכמים הוא שקבעו ברכות עליהם. וכל זה לגרסת רבינו ברש"י "כגון מלכיות ושופרות", ולא כמו דאיתא בכל דפוס רש"י שלנו (ואף ברש"י דפוס ראשון, וברש"י שהרמב"ן הביא): פסוקי זכרונות (ברש"י ד"ר: זכרון) ופסוקי שופרות. על מלאכות לילה, ברש"י: "להוהיר על מלאכת לילה כמלאכת יום". והשתא וכו', כלומר בזה

מה ת"ל ונקדשתי, לשון רש"י: "ממשמע שנאמר ולא תחללו מה ת"ל ונקדשתי מסור עצמך וקדש שמו. יכול ביחיד ת"ל בתוך בני ישראל. וכשהוא מוסר עצמו ימסור עצמו על מנת למות, שכל המוסר עצמו על מנת הגס אין עושין לו גס וכו' (רש"י). שזה ודאי וכו', ודאי הוא לו שאם ילך אצל המברכין ימצא שם עשרה ויתפלל שלית צבור ויציאנו ידי חובתו, ואם ילך אצל התוקעין שמא כבר עמדו והלכו לביתם (רש"י ראש השנה לד, ב). — ועיין בפירושי לרמב"ן (עמ' קנב) מ"ש ממפרשי רש"י לתרץ קושיית